

TALEPAPIR – DET TALTE ORD GÆLDER

Anledning	Åbent samråd – BUU alm. del-samrådsrådspørgsmål D om børns og unges mistrivsel
Titel	Mistrivsel er et samfundsproblem
Målgruppe	Børne- og Undervisningsudvalget
Arrangør	Børne- og Undervisningsudvalget
Taletid	12-14 minutter
Tid og sted	Onsdag den 22. januar 2020, kl. 10-11.30, i lokale 1-133 i FT

Svar på samrådsspørgsmål D

- Tak for initiativet til det her samråd. Det er et komplekst spørgsmål. Børn, der mistrives, er utrolig forskellige, og nogle gange kommer vi til at tale om dem under ét.
- Som om det var det samme – uanset om man lider af angst, eller om man har forældre, der begår seksuelle overgreb mod en. Det er trods alt to ret forskellige ting. Det ene kan være et symptom på det andet, men det kan også være et symptom på karakterpres eller helt andre forhold.
- I den ene ende af skalaen har man tunge klassiske problemer og i den anden ende har man en række andre forhold. Angst kan håndteres og skal håndteres, og det er vi som samfund dårlige til at håndtere.
- I den ene ende af skalaen kræver det de virkeligt store muskler, og i den anden ende kræver det lidt færre muskler. Vi propper nogle gange det hele

ind under en hat og får det til at lyde som om, at årsagerne er de samme, og at vi skal gøre det samme.

- Så først og fremmest vil jeg gerne slå fast: Det er vidt forskellige grupper af unge med vidt forskellige problemer.
- Jeg tror også, at det er vigtigt at sige, at børnene er et spejl på samfundet. Det vil sige, at de er et spejl af de omgivelser, der er omkring dem. Skolen, forældrene, fodboldklubben, spejderklubben, internettet, boligkvarteret.
- De rammer, som vi giver vores børn og unge, og den måde, vi opfører os på som forældre, som voksne, det spejler børnene. Den måde, de har det på, er i høj grad et spejl af de forandringer, vi laver.
- De fleste børn og unge har det heldigvis godt. Og det samme gælder i øvrigt vores samfund. De spejler jo også et samfund, der på det lange stræk fungerer rigtig godt.

- Men der er en voksende gruppe, som mistrives. Det gælder blandt børnene, men det gælder også blandt de voksne. Vi har simpelthen nogle mistrivelsesproblemer både i de yngre og i de ældre generationer, som vi ikke rigtig har fået hånd om.
- På en eller anden måde er det et paradoks. For vi har samtidigt en børne- og ungdomsgeneration – i øvrigt også en voksengeneration – som har bedre vilkår og tryggere rammer omkring deres tilværelse end generationerne før dem.
- Hvordan kan det være, at vi har en stigende gruppe, som har det skidt? Det er et faktum, at det er sådan, men det er ikke et faktum, hvad der er årsagen.
- Forskerne er ikke enige om det, og derfor er der ikke noget entydigt svar. Derfor bliver det langt hen ad vejen holdninger. Det bliver rapporter, vi kan læne os op ad, men hvor der så typisk også er rapporter med andre forklaringer.

- Det er en tendens, der går hen over hele den vestlige verden, og derfor er det også en af hvor tids allerstørste udfordringer at få hånd om.
- Og vi halter bagefter. Både hvad angår forebyggelsen, og hvad angår helbredelsen af børn, der f.eks. lider af angst, hvad enten det er i den lette eller den tunge kategori.
- Men selvom det er svært, og selvom der ikke er nogle simple svar, så skal vi selvfølgelig bevæge os ud over isen – så vi kan finde svar og løsninger.
- Når jeg siger de her ting indledningsvist, så er det også for at forventningsafstemme. Der kan godt være konkrete ting, vi kan gøre – og det vil jeg også komme ind på. Men at tro, at vi bare kan gøre sådan og sådan og så er problemet løst – det tror jeg ikke, at vi kan, når vi taler om mistrivelsesproblematikken.
- Lad mig pege på tre ting. Jeg tror, vi skal have fat om utrygheden og ensomheden. Jeg tror, vi skal have fat om de klassiske sociale problemer. Og så tror jeg, vi skal have bedre færdselsregler på de sociale medier, hvis

vi taler om det, der ligger inden for mit område. Så vil sundhedsministeren selvfølgelig supplere.

- Derfor også et tæt samarbejde ikke bare mellem de to ministerier her, men også med Social- og indenrigsministeriet, Integrationsministeriet og med Beskæftigelsesministeriet. Ellers så kommer vi ikke videre med denne her problemstilling.
- Jeg tror, det er vigtigt, at vi starter med, som voksgeneration, at forstå, hvad det er, de unge i virkeligheden skal igennem.
- Der er sådan en tendens til, at man siger, 'Det er svært at være ung i dag'. De voksne synes altid, at børnene er blevet dummere. Det er ligesom en sandhed.
- Og ja, bevares. Men lige præcis her, der er det faktisk blevet sværere at være ung i dag. Myten passer i dag.

- Ser vi i et historisk lys på, hvordan det er at være ung nu, så skal vi huske på, at vi henover de sidste mange årtier har sprængt alle fællesskaber og normer i den vestlige verden.
- Det vil sige, at kigger vi på hele den vestlige verden, hvor det her problem eksisterer, så er en af de ting, der er fælles, at vi har sprængt alle fællesskaber og alle normer.
- Går man tilbage i tiden, så var det typisk sådan, at en ung mand vidste meget tidligt, at hvis hans far var smed, så skulle han også være smed. Og hvis hans far var apoteker, så skulle han også være apoteker. Og han var i øvrigt en succes og kunne give sig selv et klap på skulderen, hvis det var sådan, at han lykkedes med at brødføde sin familie, og hans egen søn også blev henholdsvis smed eller apoteker.
- En kvinde vidste også, hvad hendes rolle var. Hun skulle være hustru og mor, og så var der sex hver onsdag, som hun skulle leve op til. Resten af tiden skulle hun have hænderne over dynen, og så havde fatter i øvrigt altid ret.

- Det var sådan nogle ting, en kvinde kunne se frem til. Og der var kun to køn, og man kunne kun gifte sig med det modsatte køn, så heller ikke her var der så meget, man skulle tage stilling til.
- Man vidste også, hvad man skulle tro på, for landsbykirken havde stået der i hundredevis af år, og så vidste man i øvrigt via ens klassetilhørsforhold, hvad man skulle stemme til Folketingsvalget, efter at demokratiet blev indført.
- Det var et utroligt ufrit liv, men det har også været nemt at navigere i. Der har ikke været så mange spørgsmål, der skulle svares på.
- Man har vidst, hvad ens rolle var, og kortet var tegnet. Ufrit, ja, men trygt. Og uendelig let at følge et mønster.
- Man var lagt i en normmæssig spændetrøje fra start af, og at man skulle følge et mønster, man ikke selv havde været med til tegne.

- Det var det, der var svært dengang. Det, der er svært i dag, er noget andet. Det er jo at håndtere friheden.
- Det vil sige, at de redskaber, vi skal give de unge mennesker, til at håndtere de to helt forskellige tidsperioder, er jo også helt forskellige. Og jeg tror godt, at vi kan diskutere, om vi giver de unge de rigtige.
- Og hertil skal vi lægge, at man med internettet har givet dem den ultimative frihed til at vælge mellem identiteter på tværs af kloden. Man kan suge kultur til sig, og vi er blevet forbrugere af alle slags kulturer. Også i den voksne generation.
- For 50 år siden kom man på arbejde, og så skulle alle diskutere, hvad der var sket i det sidste afsnit af, hvad der nu gik på Danmarks Radio. Det var så kun mændene, der var på arbejde. Kvinderne kunne så diskutere det derhjemme. Men vi vidste ligesom, hvad samtaleemnet var, for vi havde set det samme i fjernsynet eller hørt det samme i radioen.

- Referencerammerne var de samme. Så selv det at vælge samtaleemner var relativt trygt.
- Jeg synes, det er befriende og berusende, at normer og regler er blevet sprængt. Jeg vil utroligt gerne være fritaget fra at skulle være en kvinde i den gamle verden, vil jeg gerne sige.
- Så tusind tak til alle de kvinder i generationer, der har kæmpet imod de normer og regler, der var. Men jeg tror, at vi som voksne skal forstå, at der ikke er blevet sat noget i stedet for.
- Ser man på, hvad det har af konsekvenser for de unge og for deres trivsel, så kan man se seksualitetsmønstrene blandt unge mænd i Europa hen over de sidste 40 år. Den seksualiserede vold steget.
- Mange forskere vil sige, at det er den fordi, der ikke er sat noget i stedet for det meget klare kønsrollemønstre, der var engang.

- Det er svært at være ung i dag, og den ensomhed, der følger med valgfriheden. Det, at man ultimativt selv vælger. Der er ikke nogen, der er med til at vælge for en. Det er rart, fordi det giver frihed, men omvendt betyder det også, at man står fuldstændig alene med alle livets store valg.
- Det er det, der gør det svært at være ung i dag. Jeg tror simpelthen ikke, at vi er gode nok til at håndtere det.
- En af de ting, vi gør forkert er de fortællinger, vi lægger rundt om børn og unge. F.eks. så går vi som samfund og siger, at de uddanner sig for deres egen skyld. At de skal sørge for, at alle muligheder er åbne, og at de har frit valg på alle hylder.
- Det passer jo simpelthen ikke! Og der er jo ikke grund til at gå rundt og fortælle de unge mennesker ting, som ikke passer.
- Ja, selvfølgelig uddanner de sig for deres egen skyld, og det er, det vigtigste frihedsbrev et ung menneske kan give sig selv, det er jo at uddanne sig.

- Men de gør det også for vores andres skyld. Og det er en del af fortællingen, at vi har alle sammen har ekstrem meget brug for, at der er nogen, der har brug for os.
- Så en del af de kort, der dengang var tegnet, er det jo endnu. Det kan godt være, at man ikke lægger mærke til, at smeden nu er flyttet et andet sted hen, men vi har stadigvæk brug for smeden, og vi har stadigvæk brug for apotekeren.
- Og det vil sige, at måske skulle vi fortælle de unge mennesker, at vi faktisk har brug for dem.
- Vi har brug for dem på alle hylder. Altså vi har brug for alle funktioner i vores samfund. Og vi har fuldstændig - ligesom i gamle dage - uforandret brug for forskellige typer af arbejdskraft. Og hvis ikke den arbejdskraft er til stede, så bliver vi som samfund fattigere.

- Så er der de klassiske sociale problemer. Der ville jeg ønske, at min kollega også var blevet kaldt i samråd. At vi havde haft social- og indenrigsminister Astrid Kragh med.
- Hvert tiende barn går hjem til en fuld forældre. Alt for mange børn går hjem til voldelige forældre. Tusindvis af børn oplever hvert år, at deres forældre bliver skilt. Rigtig mange af dem er så hårde skilsmisser, at de får ar på sjælen resten af deres tilværelse.
- Sociale problemer som altid har været der. Nogle af dem er jo i stigning. Syv-syv ordninger – det er kun 10-15 år siden, at de for alvor begyndte at blive brugt. Vi har ikke fået hånd om de hårde skilsmisser endnu, vi har ikke fået hånd om alkoholmisbrug osv.
- Det brugte jeg seks år af mit liv på, inden jeg blev børne- og undervisningsminister, og jeg synes, når vi taler om mistriivsel, så tager vi med for let hånd på, at der er klassiske sociale problemer for nogens vedkommende, der er i stigning.

- Så når vi taler om mistrivsel, bliver vi også nødt til at tale om de ting. Og det undrer mig egentlig, at Venstre ikke har valgt at lægge vægt på det i det her samråd.
- Så vil jeg til sidst pege på det med de sociale medier. Og der vil jeg bare sige, at nu var der historier i går, som jeg tror, de fleste har inde på net-hinden.
- Det er her ikke kun et spørgsmål om, at vi ikke har samme referenceramme længere. Det er simpelthen et spørgsmål om mobning. Der har altid været mobning. Og det er der stadigvæk.
- Mobning er et kæmpe problem i skolen. Mobningen stopper ikke for børnenes vedkommende nu, når man går hjem. Jeg tror, alle kan huske, de der klassiske film. Barnet, der får tæsk på vejen hjem fra skole, men når de kommer hjem, så er der et helle.
- Det er ikke tilfældet nu, for mobningen mv. ryger med helt ind i børneværelset med telefonerne. Så vi har altså en bredere problemstilling.

- Og så konkret til trivselsmålingerne. Der vil jeg bare sige: Ja, folkeskole-reformen er ikke kommet i mål.
- Men trivselsmålingerne viser også noget andet, som jeg synes er enormt interessant, og som vi bare skal have med os - bare som en nuance.
- Nu har jeg været ude i medierne i denne her uge og sige, at det er en kæmpe katastrofe, at der er så mange, der forlader skolen uden at kunne læse og regne. Det mener jeg uforandret, så det er bare for at sætte en nuance på det.
- Hvis vi ser på dem, der modtager specialundervisning, så viser den sene-ste undersøgelse, der netop er offentliggjort fra Rambøll og lavet bl.a. på baggrund af trivselsmålingerne, at der hvor man har implementeret flest af folkeskolereformens elementer med bevægelse og alternative måder at undervise på, understøttende undervisning m.m. Der trives børnene bedre.
- Det vil sige, vi skal have nuancerne på i debatten. Ellers er det igen, vi ta-ber nogen. Og der hvor det faktisk er lykket for os med skolereformen,

det er faktisk på trivslen og ifht. de mest sårbare gruppe i folkeskolen. Og det er præcist de steder, hvor der er implementeret flest af elementerne.

- Der synes jeg egentlig, at både Venstre og vi skal glæde os over den del af skolereformen, som er lykkedes. Det har ikke sat sig i de faglige resultater endnu, og det synes jeg så omvendt også, at vi skal tage med.
- Og så vil jeg bare nævne uddannelsesloft, karaktersystem, færdselsregler på internettet, inklusion, digitalisering, bare som nogle af de konkret ting, som regering tager fat i allerede nu efter, at vi kun har siddet med regeringsmagten det sidste halve år.
- Jeg håber, at vi på de fleste stræk kan gøre tingene i fællesskab. Jeg kunne forstå i går, at Venstre ikke har tænkt sig at støtte at afskaffe uddannelsesloftet.
- Det er ellers på trods af, at det er en af de ting, som de unge mennesker har peget på. En konkret ting, hvor vi virkelig lægger et pres på dem. Med

alle de frie valg, de har, så betyder uddannelsesloft, at det har konsekvens at træffe et forkert valg.

- Jeg håber, at Venstre vil genoverveje deres standpunkt ifht uddannelsesloftet. De sagde i øvrigt også noget andet under valgkampen.
- Og nu er det sundhedsministerens tur – værsgo.